

Realism och krig –
En kritisk granskning av den realistiska
teorins förmåga att analysera
fenomenet nya krig

Abstract

Since the end of the world wars and the post cold-war era during the 20th century, Mary Kaldor argues that a new phenomenon, New Wars, can be seen across the planet. New Wars differ from Old Wars in its structure, where the actors participating in the New Wars are more complex to define. The actors in the New Wars are no longer only state actors, but a mix of international and national, public and non-public actors. The Realist theory in International Relations explains war as phenomenon where states fight each other for power in an anarchic international system. This thesis shows how you cannot analyse the phenomenon New Wars with the Realist theory and explains why it is therefore problematic both agreeing with the Realist theory's conclusions about wars, and Kaldors conclusions about New Wars at the same time. It also shows how it is problematic to only agree with either Realism or Kaldors thoughts. Therefore this thesis comes to the final conclusion that the best way to handle this problem is to agree with some of the conclusions from both sides.

Keywords: Realism, Mary Kaldor, New Wars, Old Wars and Complexity.

Language: Swedish

Words: 9722

Innehållsförteckning

1.	Inledning	4
1.1	Problemformulering	4
1.2	Frågeställning	4
1.3	Operationalisering	5
1.4	Litteraturöversikt och Avgränsningar	5
1.4.1	Litteraturöversikt	5
1.4.2	Källkritik	6
1.4.3	Avgränsningar	7
2.	Syfte	8
3.	Teori	9
4.	Metod	10
5.	Realism och krig	11
5.1	Realism	11
5.2	Gamla krig	15
5.3	Nya krig	18
5.3.1	Identitetspolitik och den nya tidens krig	21
5.3.2	Ekonomi i de nya krig	23
5.3.2.1	Privatiseringen av militära styrkor	25
5.3.2.2	Finansieringen av de nya krig	28
6.	Diskussion och Slutsatser	31
7.	Referenser	36
7.1	Litteraturreferenser	36
7.2	Internetrelaterade referenser	37

1. Inledning

1.1 Problemformulering

När det handlar om krig så utgår den realistiska skolan, vilket vi kommer att se längre fram i uppsatsen, ifrån att det är stater som krigar mot varandra i syfte att maximera sin makt och flytta fram sin maktposition i det anarkiska internationella system som teorin menar att världens olika stater befinner sig i.¹ Detta synsätt på krig kan bli ett problem då många krig idag inte längre är utav den karaktär att de bäst definieras som just krig mellan två eller flera stater.² Man kan hävda att dagens krig är mer komplexa än tidigare och att vi därför behöver utveckla analysmodellerna som vi använder oss av när vi ser på krig så att de blir mer sofistikerade och bättre kan beskriva de skeenden vi ser i världen. Många beslutsfattare på den internationella nivån är idag starkt influerade av den realistiska skolbildningen och ser därför krig idag antingen på samma vis som de ser på gamla traditionella krig eller som anarkiska utbrott av vissa grupper. Denna problematik gör att vi idag enligt vissa behöver arbeta med att utveckla vår förståelse kring krigets komplexitet och överväga att lämna det gamla traditionella synsättet på krig bakom oss.³

1.2 Frågeställning

Kan den Realistiska teorin inom Internationella Relationer förklara fenomenet nya krig?

1.3 Operationalisering

¹ Dunn, Tim and Schmidt, Brian C., Realism, in *The globalization of world*

² Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2. uppl., Diadalos AB, Uddevalla, 2005.

³ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 81-105.

För att besvara frågeställning kring huruvida den realistiska skolbildningen inom internationella relationer kan förklara fenomenet nya krig behöver vi en operationalisering av begreppet nya krig. Vad som kommer att menas i denna uppsats med begreppet nya krig är krig som dels utspelar sig i nära tid (från ca: 1990 och framåt), dels är mer komplexa till sin struktur än gamla krig på så vis att de aktörer som är inblandade i krigen inte endast, eller ens i huvudsak, består av stater. Denna operationalisering av begreppet nya krig som används i uppsatsen är från början definierad av Mary Kaldor.

1.4 Litteraturöversikt och avgränsningar

1.4.1 Litteraturöversikt

Den litteratur jag då kommer att använda mig av för att beskriva den realistiska teorin är först Tim Dunne och Brian C. Schmidts kapitel om realism i boken *The Globalization of World Politics*. Detta kapitel ger en god överblick och grundläggande förståelse för den realistiska teorin. Vidare för att studera realism inom internationella relationer har jag använt mig av boken *Realism in International Relations and International Political Economy* skriven av Stefano Guzzini. Denna bok ger en djupgående inblick i den realistiska teorins utformning och historia. Jag har även använt mig utav M. J. Smiths bok *Realist Thought from Weber to Kissinger*. Denna bok ger viktiga insikter i olika realisters tankar kring internationell politik och har bidragit till denna uppsats med att skapa en bredare förståelse kring teorins komplexitet. Jag har också använt mig utav J. M. Griecos kapitel "Realist International Theory and the Study of World Politics" i M. W. Doyles och G. J. Ikenberrys bok *New Thinking in International Relations Theory*.

Som min primära litteratur när det kommer till själva tanken om att det existerar ett fenomen som kan kallas för ”nya krig” har jag använt mig av Mary Kaldors bok *Nya och Gamla Krig – organiserat våld under globaliseringens era*. Kaldor presenterar i denna bok sina tankar och idéer kring det som hon kallar för ”nya krig”. Vad hon gör i denna bok är att hon skiljer dessa ”nya krig” från de traditionella krigen, som hon kallar för ”gamla krig”, genom att tilldela dem ett antal olika karaktäristiska drag. Dessa skiljelinjer som Kaldor gör mellan de gamla och de nya krigen presenteras i denna uppsats under kapitel 5 – Realism och Krig.

1.4.2 Källkritik

Jag har i min uppsats använt mig av en bred uppsättning litteratur som beskriver den realistiska teorin när det handlar om världspolitik. Anledningen till att jag valt att använda mig av ett brett utbud litteratur är att jag har försökt att undvika att dra slutsatser om den realistiska teorin som är baserade på en enskild författares åsikt. Mitt utgångsläge har varit att desto bredare litteraturanvändning, desto mindre risk att dra felaktiga generaliseringar. Viktigt att poängtera är dock att den realistiska skolbildningen har många anhängare och likaså många författare som bidragit till den på olika sätt. Det innebär att det finns en rad olika åsikter om vad realism är för något och hur det bör definieras som skiljer sig en aning från de författarnas åsikter som jag valt att använda mig av i denna uppsats. Det har dock inte valts bort att presenteras några sådana åsiktsskillnader medvetet från uppsatsförfattarens sida utan den bild av realismen som beskrivs i denna uppsats är tänkt att vara en sammanfattad bild av de centrala karaktärsdragen vi kan finna hos all typ av realism. När det kommer till litteraturen kring tanken om att det finns gamla och nya krig har jag använt mig utav författarinnan Mary Kaldors bok *Nya och Gamla Krig – organiserat våld under globaliseringens era*. Det kan möjligtvis anses vara problematiskt att litteraturen på detta område inte är bredare, men tanken med uppsatsen har varit att jämföra just Kaldors idé om gamla och nya

krig och jämföra dessa med den mer breda litteraturen inom den realistiska teorin som använts. Att använda mer litteratur för att diskutera nya och gamla krig skulle både kunna ha haft för och nackdelar. En fördel skulle kunna ha varit att hennes tankar och idéer bekräftades från fler håll, en nackdel skulle ha varit att uppsatsen skulle ha blivit mer splittrad. Anledningen till att jag valt att fokusera så starkt på Kaldors tankar och idéer i denna uppsats är dels därför att hon skrivit mycket inom ämnet som känts relevant att ta med i uppsatsen kring uppsatsämnet, dels att det blir lättare att tänka kritiskt kring och fokusera ordentligt på en författares åsikter. I en uppsats med mer utrymme och längre tidsram hade möjligen fler författares åsikter kunnat presenteras och jämföras med realismen.

1.4.3 Avgränsningar

I uppsatsen kommer jag att avgränsa mig i definitionen av begreppet realism och vad det innebär att vara realist då det inom den realistiska skolbildningen finns mängder med olika grenar, tänkare och grupperingar som har olika syn på saker och kritiserar varandra för diverse tillkortakommanden. En begränsning till att definiera begreppen realism och realist ner till det som faktiskt är centralt för all realism och alla realister har därför varit nödvändig. En mer djupgående utredning av den realistiska skolans interna motsättningar hade kunnat vara en egen uppsats i sig, men i denna uppsats är avsikten istället att se hur pass väl det som är centralt i den realistiska skolan faktiskt kan förklara fenomenet nya krig. Jag har därför i huvudsak använt mig utav litteratur som fokuserar på att ge en bild av realismen som teori och inte som i huvudsak fokuserar på enskilda realisters åsikter i sakfrågor.

2. Syfte

Syftet med denna uppsats har varit att utreda huruvida den realistiska teorin inom internationella relationer kan, eller inte kan, förklara fenomenet nya krig. Denna utredning blir principiellt viktig när det för beslutsfattare i krigsfrågor handlar om att fatta så kloka beslut som möjligt. För detta krävs en korrekt analys av krigssituationen. En korrekt analys kräver i sin tur att man utgår ifrån ett teoretiskt ramverk som klarar av att analysera de fenomen som utspelar sig i verkligheten. Vad jag avsett att göra i denna uppsats är att försöka bringa tydligare klarhet i huruvida den realistiska teorin inom internationella relationer utgår från premisser som möjliggör en analys av det fenomen som Kaldor valt att kalla för nya krig och även titta på vad konsekvenserna blir om teorin kan alternativt inte kan förklara detta fenomen.

3. Teori

Teorin jag kommer att utgå ifrån i denna uppsats är den realistiska teorin inom internationella relationer. Den realistiska skolan tar sitt utgångsläge i att stater är de viktigaste aktörerna inom studiet för internationella relationer och att det är olika staters strävan efter att maximera sin makt som leder till konflikter och krig. Enligt den realistiska skolan så är krig ett fenomen som studeras och analyseras utifrån premissen att det är just stater som krigar mot varandra i syfte att på ett eller annat sätt stärka sin maktposition i ett anarkiskt internationellt system.⁴

Dock har det på senare tid kommit skildringar av en annan form av krig som skiljer sig en aning mot de gamla krigen. En sådan krigsskildrare som denna uppsats kommer att fokusera på är författaren Mary Kaldor. Hon menar att den nya tidens krig består av en blandning av krig, organiserad kriminalitet och systematiska kränkningar gentemot mänskliga rättigheter och att aktörerna i dessa krig inte enbart är statliga aktörer, utan även andra globala och lokala aktörer som kan vara såväl offentliga som privata. Hon menar att de nya krigen utkämpas i partikulära politiska syften och att aktörerna tillämpar en taktik av terror och destabilisering. Detta fenomen har hon valt att kalla för nya krig. Vidare menar Kaldor att dessa ”nya krig” är finansierade av en informell kriminaliserad ekonomi.⁵

⁴ Dunn, Tim and Schmidt, Brian C., Realism, in *The globalization of world politics: an introduction to international relations*, Baylis, John, Smith, Steve & Owens, Patricia (red.), 2008, S. 92.

⁵ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 81-105.

4. Metod

Den metod jag har använt mig av för att besvara frågeställningen angående huruvida den realistiska teorin kan förklara fenomenet nya krig är en form av hypotetisk-deduktiv metod. Den hypotetiskt-deduktiva metoden kan schematiskt sammanfattas med fyra punkter på följande vis: 1. Framläggandet av en hypotes (därav hypotetisk), 2. Härledning av en eller flera empiriska konsekvenser som gäller om hypotesen är sann (därav deduktiv), 3. Empirisk prövning av om dessa konsekvenser stämmer, 4. En slutsats om huruvida hypotesen (3) får stöd eller inte.⁶

I kapitel 6 – *Diskussion och Slutsatser* i denna uppsats har uppsatsförfattaren försökt besvara frågeställning med hjälp av den hypotetisk-deduktiva metoden och där beskrivs mer i detalj hur uppsatsförfattaren använt sig av metoden för att komma fram till de slutsatser som dragits. I korthet här kan sägas att Realismen använts för att jämföras med Mary Kaldors tankar om nya och gamla krig där poängen varit att ta reda på om realismen kan förklara fenomenet nya krig.

Anledningen till att jag valt att använda mig av en hypotetisk-deduktiv metod i denna uppsats är att jag anser den vara en praktisk metod att använda för att bekräfta huruvida en teori kan förklara ett fenomen eller inte. Detta blir den då den är enkelt att applicera både en teori och ett fenomen i. Sedan är den praktisk till sin utformning på så vis att man enkelt kan ställa upp den schematiskt och se slutsatsen i schemat. Metoden är med andra ord användarvänlig samtidigt som den tydligt hjälper läsaren att se hur uppsatsförfattaren kommit fram till de slutsatser som han eller hon drar.

⁶ Teorell, Jan & Svensson, Torsten, *Att fråga och att svara: samhällsvetenskaplig metod*, 1. uppl., Liber, Stockholm, 2007, S. 50.

5. Realism och gamla samt nya krig

Denna del av uppsatsen är uppdelad i tre huvuddelar. Den första huvuddelen avser ge en beskrivning av den Realistiska skolbildningen inom Internationella Relationer och dess syn på krig. Den andra och tredje huvuddelen beskriver Mary Kaldors syn på först hur de gamla traditionella krigen (huvuddel två) kan karaktäriseras och i den tredje huvuddelen (nya krig) fördjupar vi oss i Kaldors tankar om fenomenet nya krig och vad som karaktäriserar dessa och skiljer dem åt från de gamla traditionella krigen.

5.1 Realism

Efter det andra världskriget när Internationella Relationer blev ett allt större forskningsområde intog den realistiska skolan en ledande position. Stefano Guzzini beskriver i sin bok *Realism in international relations and international political economy: the continuing story of a death foretold* hur realister definierar den politiska sfären som något bestående av makt och auktoritära relationer där stater strävar efter just makt och att ha en auktoritär position i relation till andra stater. För Realister består det internationella systemet enligt Guzzini av en kamp mellan stater som vill upprätthålla status quo och stater som vill förändra den existerande maktdistributionen. Guzzini hävdar vidare att många realister anser att historien går i eviga cykler och att ingenting kan stoppa dessa permanenta kamper om makten då vi lever i en värld bestående av begränsade resurser där den starkaste överlever. Med detta synsätt på världen är fokuseringen på kampen om makt enligt Guzzini något som för realister är oundvikligt.⁷

⁷ Guzzini, Stefano, *Realism in international relations and international political economy: the continuing story of a death foretold*, Routledge, London, 1998, S. 25-27.

Denna realismskildring av Guzzini stöds av Tim Dunne och Brian C. Schmidt som i sitt kapitel "Realism" i boken *The globalization of world politics: an introduction to international relations*, beskriver hur Realismen tar sitt utgångsläge i att stater befinner sig i en fientlig miljö där de strävar efter att maximera sina egenintressen. De beskriver även hur dagens Realism egentligen har sitt ursprung från en äldre, klassisk tradition av tänkande och att många nuvarande realister också ofta hävdar att de tillhör denna gamla tradition av tänkare där vi bland andra finner Thucydides, Machiavelli, Hobbes och Rousseau. Den doktrin bestående av de insikter som dessa realister erbjuder när det kommer till agerande inom internationell politik kallas vanligen för *raison d'état*, eller reason of state. De författare som associeras med *raison d'état* ses enligt Dunne och Schmidt som givare av en uppsättning maximer till ledare angående hur de bör handla i sina utrikespolitiska ageranden för att säkerställa statens säkerhet. Dunne och Schmidt beskriver vidare att det mest fundamentala i *raison d'état* när det kommer till agerande inom internationell politik är att staten, som ses som den viktigaste aktören, alltid strävar efter makt.⁸

Dunne och Schmidt talar också om hur Realister, från alla falanger, anser att statens överlevnad aldrig kan garanteras då användandet av våld i krig från staters sida är legitimerat som ett instrument av staten. Denna legitimering av statligt våld i krig menar de att realister anser rimlig då det hjälper staten att uppnå och upprätthålla makt i det osäkra anarkiska internationella system som karaktäriserar världen. De menar också att realister är skeptiska till idén att det skulle finnas någon universell moral och hävdar att många realister varnar ledare i världen från offra deras staters självintresse för något etiskt ställningstagande. De skriver även att realister argumenterar för att ledare ska distansera sig från traditionell moral, såsom att mänskligheten som helhet ska ha det bra, då staten för att överleva kräver sådana ledare. Förespråkare av *raison d'état* talar enligt Dunne och Schmidt om en tvådelad moralisk standard:

⁸ Dunn, Tim and Schmidt, Brian C., Realism, in *The globalization of world politics: an introduction to international relations*, Baylis, John, Smith, Steve & Owens, Patricia (red.), 2008, S. 92.

en moralisk standard som gäller för de individuella invånarna i en stat och en annan moralisk standard för staten i dess externa relationer med andra stater. Realisters rättfärdigande av dessa två olika moraliska principer kommer enligt Dunne och Schmidt av realisters syn på hur ledare för en stat måste ljuga, fuska och döda på ett sätt som skulle vara fullständigt oacceptabelt för den vanlige individen inom staten. Dunne och Schmidt poängterar dock att vi innan vi avfärdar Realismen som fullständigt oetisk måste ta i hänseende att realister menar att staten faktiskt är en förutsättning för att det ska kunna skapas en global etik. När Dunne och Schmidt jämför den klassiska Realismen med den mer moderna menar de att skillnaderna är små och att alla de tre huvuddragen för Realism, fokus på staten, fokus på överlevnad och fokus på självhjälp är närvarande såväl i klassiska realisters tankar såsom Thucydides, som i moderna realisters tankar såsom Kenneth Waltz.⁹

När det kommer till krig menar Dunne och Schmidt att den realistiska synen har varit oförändrad under de senaste 2500 åren. När vi befinner oss i stunder då det inte är krig hävdar de att realister anser att dessa stunder endast existerar under en kort period som karaktäriseras av förberedelser inför nya krig. Även om det finns de som menar att förutsättningarna för den internationella politiken har förändrats den senaste tiden i och med globaliseringen, menar realister enligt Dunne och Schmidt att likheterna med hur det varit tidigare överskuggar skillnaderna. 9/11 har enligt Dunne och Schmidt setts av många som ett trendbrott inom internationella relationer och krig då de som utförde dåden inte gjorde detta som representanter för en suverän stat utan som representanter för ett globalt nätverk. Inte heller utförde de dåden i syfte att stärka sin territoriella makt i ett område, utan för att utmana den västerländska ideologin. Trots detta menar Dunne och Schmidt att ledande realister såsom John Gray och Kenneth Waltz anser att 9/11 var "business as usual" och att de ledande staterna i världen med USA i spetsen även efter 9/11 var snabba med att peka ut områden inom nationalstater där nätverket kunde lokaliseras och sedan förklara krig mot

⁹ Dunn, Tim and Schmidt, Brian C., Realism, in *The globalization of world politics: an introduction to international relations*, Baylis, John, Smith, Steve & Owens, Patricia (red.), 2008, S. 92.

dessa stater. Afghanistan var först ut och följdes därefter av Irak, men även andra stater som man inte förklarade krig mot pekades ut som ”terroriststater”. Faktumet att man gick in i dessa stater med militär och öppet förklarade krig visar enligt Dunne och Schmidt att Realismen har starkt stöd än idag. En annan icke-realistisk analys av situationen hade enligt Dunne och Schmidt istället kunnat leda till att man genom polis, och inte storskaliga militäroperationer, sökte igenom dessa stater för att finna förövarna.¹⁰

I boken *New Thinking in International Relations Theory* kan vi i kapitlet ”Realist International Theory and the Study of World Politics” läsa hur även Joseph M. Grieco beskriver staten som den centrala aktören för realister inom studiet av Internationella Relationer. Hans bild av hur realister ser världen som en plats bestående av begränsade resurser där konflikten över dessa resurser anses vara central för den internationella politiken känns igen från tidigare nämnda författares beskrivningar av den realistiska synen på internationell politik. Grieco menar även han vidare att just staten har varit den centrala aktören för realister under de senaste århundradena och att de så än idag. Han refererar i sitt kapitel till hur realisten Kenneth Waltz hävdar att även om det finns andra aktörer inom Internationella Relationer som påverkar den internationella politiken så är det staterna som i slutändan sätter agendan som de övriga aktörerna behöver rätta sig efter.¹¹

Grieco beskriver även i sitt kapitel ett antal antaganden som realister gör angående stater som är relevanta att nämna. Han beskriver tre huvudantaganden: stater är rationella aktörer, stater kan känna av vad som är bäst för hela befolkningen och representerar därför inte endast en liten mäktig del av den samt att stater har kapaciteten att handla som en enhet gentemot andra stater. Vad Grieco menar när han säger att realister anser att stater är

¹⁰ Dunn, Tim and Schmidt, Brian C., Realism, in *The globalization of world politics: an introduction to international relations*, Baylis, John, Smith, Steve & Owens, Patricia (red.), 2008, S. 92.

¹¹ Grieco, Joseph M., Realist International Theory and the Study of World Politics i Doyle, Michael W. & Ikenberry, G. John (red.), *New thinking in international relations theory*, Westview, Boulder, Colo., 1997, S. 164.

rationella aktörer är att de anser att stater är målorienterade och att de använder sig av specifika strategier för att uppnå dessa mål.¹²

Om vi sammanfattar Realismen som den beskrivits ovan står det klart att såväl Guzzini, Dunne och Schmidt samt Grieco hävdar att det mest centrala för Realismen, och det som är signifikativt för all form av Realism, är fokuseringen på stater och staters kamp om makt i ett anarkiskt internationellt politiskt system. Vi kan också se att icke-statliga aktörer generellt inom Realismen ses som ett särintresse när det handlar om Internationella Relationer. Slutligen är krig, enligt Realismen, något som uppstår när stater kämpar om just denna makt.

5.2 Gamla krig

Mary Kaldor skriver i sin bok *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era* att krigsföring är en social verksamhet som innebär att man organiserar och mobiliserar människor i syfte att utöva fysisk våld. Detta menar hon sker nästan uteslutande genom organisering och mobilisering utav män. Hon skriver vidare att krig i olika samhällen tar sig olika former och att det som vi ofta uppfattar som krig, definierat av politiska makthavare och militära ledare, är ett särskilt typ av krig som antog sin form i Europa under den senare delen av medeltiden i anslutning till att de moderna staterna växte sig starkare. Krigets karaktär har även under denna tid tagit sig olika former menar hon. Vidare beskriver hon hur krigen under 1600- och 1700-talet var kopplade till den absoluta statens ökade makt, hur de under 1800-talet hade en mer revolutionär form (napoleonkrigen och amerikanska inbördeskriget, som båda hängde ihop med grundandet av nationalstater), hur det under 1900-talets första hälft bröt ut något som skulle kunna definieras som totala krig ut (världskrigen)

¹² Grieco, Joseph M., Realist Internationeal Theory and the Study of World Politics i Doyle, Michael W. & Ikenberry, G. John (red.), *New thinking in international relations theory*, Westview, 1997, S. 165-166.

och hur det under senare delen av 1900-talet ägde rum ett föreställt krig mellan olika allianser respektive block som rådde i världen (det kalla kriget). Även om skillnaderna i hur dessa krig skulle kunna beskrivas är stora när det kommer till militära styrkor, tekniker, relationer och strategier så menar Kaldor att de alla är ett fenomen av samma sak: En konstruktion av den centraliserade, hierarkiskt ordnade och territoriella moderna staten. Det har förstås, skriver Kaldor, under alla tider även funnits kolonialkrig, gerillakrig och uppror, men dessa menar hon ofta har betecknats som ”irreguljära krig”, eller inte alls definierats som krig utan istället blivit kallade för revolter eller på senare tid även för lågintensiva konflikter. Denna förenklade uppfattning om krig påverkar enligt Kaldor vårt sätt att se på och tänka kring krig, och präglar makthavares syn på säkerhetspolitik och krigsfrågor än idag.¹³

Kaldor beskriver vidare i sin bok hur Clausewitz, en tidigt 1800-tals författare, definierar ett krig som en våldsakt där syftet är att påtvinga motståndaren vår vilja. Kaldor menar att Clausewitz i sin definition vidare förutsätter att ”vi” och ”vår motståndare” är stater och att dessa staters olika viljor tydligt kan urskiljas. Clausewitz definierar alltså krig som ett fenomen mellan stater med bestämda politiska syften, det vill säga statsintressen. Clausewitz definition och beskrivning av krig som något som sker mellan stater hade enligt Kaldor ett stort inflytande inom den politiska sfären under 1800- och 1900-talen.¹⁴

Den nya formen av militär organisation kom, hävdar Kaldor, att bli typiskt för moderniteten och framväxandet av de administrativa arrangemang som förknippades med denna. Skapandet av stående arméer under statlig kontroll var, säger hon, en del av den process där den moderna staten försökte att monopolisera det legitima våldet i samhället. Det som tidigare legitimerat och rättfärdigat krig, teologins rättvisebegrepp, ersattes här utav statsintresset. Under samma period utvecklades även enligt Kaldor regler för hur legitim krigsföring fick gå till och de gamla regler som under medeltiden kom från

¹³ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 23-25.

¹⁴ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 32.

påvens myndighet ersattes av den moderna statens uppsättning av krigsregler. För att man skulle kunna skilja på krig från ren förbrytelse definierades krig som något som utkämpades enbart mellan självständiga stater. Soldater definierades som personer som å statens vägnar hade rätt att delta i väpnade konflikter. För att denna rätt skulle innehas krävdes att soldaterna noga registrerades, märktes och kontrollerades. Soldaterna fick endast strida iförda uniform och de skulle bära sina vapen öppet. Vidare skulle alla soldater lyda under en befälhavare som kunde hållas ansvarig för deras handlingar. Viktigt att poängtera var också att civilbefolkningen skulle hållas ifred så långt den ”militära nödvändigheten” tillät det.¹⁵

Vidare skriver Kaldor att de militära utgifterna i de flesta europeiska staterna under 1800-talet stod för så mycket som cirka tre fjärdedelar av den totala statsbudgeten och att det för att finansiera dessa enorma utgifter krävdes stora reformer gällande beskattning och förvaltning. Krigsministerier och krigsförvaltningar upprättades för att bättre kunna effektivisera och organisera utgifterna. Att låna pengar till krigsföring blev allt viktigare och därav reglerades bank- och penningväsendet, kungens finanser skiljdes alltmer från statens och grundandet av centralbanker började breda ut sig.¹⁶

Man kan under den här perioden också enligt Kaldor urskilja att det började skapas fred inom stater på ett sätt som tidigare inte varit fallet. Att skapa fred internt i staterna och sedan upprätthålla denna fred genom ett fungerande rättsväsende och skapandet av civilpolis, blev ett sätt för staten att legitimera det ökande skattetrycket på befolkningen. Tryggheten att slippa ha våldsskydd från privata aktörer i sin oro för banditer, rånare och andra förbrytare, gjorde att människor valde att acceptera statens våldsmonopol. Omdefiniering av krig till att vara något mellan stater skedde alltså genom en parallell process där man skapade fred inom staterna. Framför allt kan man enligt Kaldor säga att det

¹⁵ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 26-27.

¹⁶ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 28.

under denna period uppstod en tydlig skillnad mellan tillståndet krig och tillståndet fred. Bakåt i historien pågick det menar hon snarare ett mer eller mindre konstant våldsutövande i samhället, men våld och krig blev nu alltså istället en mer avgränsad händelse som avvek från den trygghet som skapats i övrigt inom staterna där samhället blev mer och mer civiliserat i och med att respekten för lag och rättvisa i allt större utsträckning växte.¹⁷

5.3 Nya krig

Mary Kaldor talar om hur de politiska målen i de nya krigen ofta handlar om att göra anspråk på makt utifrån ett grundval av traditionella identiteter såsom stam, religion eller nationalitet. Däremot menar hon att ökningen av den partikularistiska identitetspolitiken inte förklaras i traditionella termer. För att förstå varför den partikulära identitetspolitiken ökar i samhället måste vi enligt Kaldor sätta det i samband med en ökande kulturell diskrepans mellan å ena sidan de som ingår i transnationella nätverk och de som är utestängda från de globala processerna och förblivit bundna till en plats trots att deras liv och deras livsförutsättningar i hög grad påverkas av just dessa globala processer. Denna kulturella klyfta kan alltså inte enligt Kaldor uttryckas i enkla politiska termer och det vore ett misstag att tro att det kort och enkelt var så att de som stöder en partikularistisk identitetspolitik gör detta i en motreaktion gentemot globaliseringsprocesserna, medan de som föredrar ett mer mångkulturellt, tolerant och universalistiskt samhälle är de som ingår i den nya globala klassen. Tvärtom säger Kaldor finns det å ena sidan i den nya globala klassen gott om både nationalister och fundamentalister, transnationella förbrytarligor som profiterar på de nya krigen samt liberalister och realister som tror att vägen till att uppnå stabilitet går genom att kompromissa med nationalismen. Å andra sidan finns det fortsätter Kaldor på samma sätt många människor som tillhör

¹⁷ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 27-28.

gruppen territoriellt bundna som inte alls klamrat sig fast vid traditionella identiteter utan istället helt avvisar partikularism och exkludering.¹⁸

Problematiken måste istället hävdar Kaldor förstås utifrån att de processer, som sammanfattningsvis brukar kallas för globalisering, bryter upp de socioekonomiska och kulturella indelningar som givit sin prägel åt den moderna erans politik. Den nya tidens krig och den nya tidens krigsföring menar hon måste förstås genom denna globala förskjutning. Maktkamper i den nya tidens krig kan förvisso anta skepnader av traditionell nationalism, tribalism eller etnicism men de är fortfarande samtida företeelser med samtida orsaker och med nya karaktärsdrag. Parallellt med de nya krigen kan vi också, menar Kaldor, se en annan utveckling på många håll, nämligen en ökad global medvetenhet och en ökad känsla av globalt ansvarstagande. Hon menar att vi kan se denna utveckling i en rad statliga institutioner, icke-statliga organisationer och inte minst bland enskilda individer.¹⁹

Kaldor talar om hur det under industrialiseringsprocessen växte fram vertikalt organiserade, sekulariserade nationella kulturer som var byggda på folkspråk. Dessa kulturer gjorde enligt Kaldor att människor kunde möta modernitetens krav i sina möten med industrin och förvaltningen. När lantbruket ersattes med fabriksproduktion och staten samtidigt tog plats i allt fler aspekter av människors vardagliga liv behövde människor ett sätt att kunna kommunicera i både skrift och tal på ett gemensamt språk. Människor behövde med andra ord förvärva standardiserade språkfärdigheter. Kaldor menar att tidigare samhällen utmärktes av dels horisontella högkulturer med motsvarande språk, t.ex. latin, sanskrit och persiska och dels av lägre kulturer som reproducerades genom muntlig tradition. Dock menar hon att det i och med moderniteten växte fram nya vertikala nationella kulturer som bestod av en ny klass intellektuella. Han talar här om lärares, författares, journalisters osv. framväxt i och med

¹⁸ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 81.

¹⁹ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 82.

tryckpressens utveckling och utgivningen av tidningar och romaner, men han nämner även den senare obligatoriska folkskolan som infördes i staterna.²⁰

Dessa vertikalt organiserade kulturer kan nu, menar Kaldor, sägas börja bli uppbrutna i och med globaliseringsprocessen och nya horisontella kulturer tycks uppstå ur de transnationella nätverken. Termen globalisering menar hon är en sammanfattning av en mycket komplex process som i själva verket omfattar både globalisering och lokalisering, homogenisering och differentiering, integration och fragmentisering. Människors liv formas i stor utsträckning av händelser som är avlägsna dem själva som de inte kan kontrollera, samtidigt som det idag finns nya möjligheter till att förstärka den lokala kulturens och den lokala politikens betydelse genom att länka dessa till de globala processerna.²¹

När man läser Kaldors bok kan man urskilja två huvuddelar som kan anses vara extra viktiga att fördjupa sig vidare i för att förstå fenomenet nya krig och förstå hur detta fenomen kan karaktäriseras. Det är dels identitetspolitiken i de nya krigen och dels ekonomin i de nya krigen.

5.3.1 Identitetspolitik och den nya tidens krig

Kaldor skriver hur begreppet identitetspolitik kan användas för att syfta till grupper som mobiliserar politiskt på grundval av religiös eller etnisk identitet för att göra anspråk på makt. Identitet blir då enligt Kaldor här en slags etikettering av människor. Religiösa konflikter i Sydasien eller Mellanöstern, nationalistiska konflikter i Europa eller stamkonflikter i Afrika delar alla enligt Kaldor draget att etikettering används som grund för de olika gruppernas politiska krav. Hon fortsätter med att beskriva hur sådana konflikter i vardagligt språk ofta refereras till som etniska konflikter. Den viktigaste aspekten med

²⁰ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 83.

²¹ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 83.

denna etikettering är enligt Kaldor att när man väl är något, t.ex. jude eller muslim, serb eller bosnier, svensk eller turk, kan man sedan inte ändra på detta. Ens identitet är med andra ord medfödd. Så länge man anser att ens identitet är medfödd så kan identitetspolitiska konflikter också betecknas som etniska konflikter hävdar Kaldor, även om hon menar att det naturligtvis finns undantag av identitetskonflikter där etiketterna inte anses vara medfödda. Ett sådant undantagsexempel hon nämner är vissa militanta muslimska sekter som har för avsikt skapa rena islamistiska stater genom att konvertera icke-muslimer till islam.²²

Det finns enligt Kaldor en tydlig tendens hos identitetspolitiken att vara fragmentiserande, exkluderande och bakåtsyftande. Hon menar att politiska grupperingar som bygger på en exkluderande identitet ofta har en förmåga att vara nostalgiska över det som varit, och då tyvärr inte nödvändigtvis enbart romantiskt nostalgiska där gamla hjältedåd av människor med samma identitet ses tillbaka på, utan även destruktivt nostalgiska där minnen av gamla konflikter och oförrätter med människor från andra identiteter dras upp igen. Ofta hämtar de enligt Kaldor mening från en återuppväckt rädsla gentemot historiska fiender eller skapar en känsla av att det finns ett hot från dem som bär en annan etikett. Hon fortsätter dock med att poängtera att etiketter alltid kan indelas i underrubriker och att det är viktigt att komma ihåg att det inte existerar något sådant som kulturell renhet och homogenitet. Identitetspolitik kan, uttrycker sig Kaldor, i bästa fall innebära en psykologisk diskriminering av dem som etiketteras annorlunda, i värsta fall leda till fördrivning och folkmord.²³

Den nya identitetspolitiken är, fortsätter Kaldor, ett resultat av desintegration eller urholkning av den moderna statsstrukturen, då speciellt i auktoritära stater. Det finns, säger hon, två huvudkällor till den nya identitetspolitiken som båda ligger i anslutning till globaliseringen. För det första kan den kort ses som en reaktion på de redan etablerade politikernas ökande kraflöshet och minskande

²² Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 89.

²³ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 90.

legitimitet. För det andra kan den ses som framsprungen ur något som kan betecknas som den parallella ekonomin. Med den parallella ekonomin menas de nya legala och illegala vis som människor bygger sin tillvaro på i vissa av samhällets utestängda delar. Denna ekonomi kan enligt Kaldor i stor utsträckning sägas vara en produkt av den nyliberala politik som drevs på av flera ledande stater i världen under 80- och 90-talen med avregleringar och privatiseringar i fokus. Denna avregleringspolitik menar hon ledde till ökad arbetslöshet och ökade inkomstskillnader, något som gynnade kriminalitet och korruption, svarta marknader, vapen och narkotikahandel osv. Kaldor skriver vidare att för många stater där det saknas välstrukturerade organisationer som kontrollerar och anpassar marknaden blir övergången till kapitalism något som innebär ett samhälle med stor avsaknad av regleringar. I dessa fall medför enligt Kaldor inte marknadsekonomin på det stora hela att nya produktiva företag som driver landet framåt skapas, utan istället att korruption och kriminalitet breder ut sig. I ett sådant samhälle kan korrupta affärsmän använda sig utav identitetspolitikens språk för att legitimera sin verksamhet och sluta allianser. Sådana nätverk är enligt Kaldor ofta förbundna med krig såsom i t.ex. Afghanistan, Pakistan och stora delar av Afrika. Dessa nätverk, menar hon vidare, är också ofta transnationella och sprider illegala varor via internationella förbindelser.²⁴ Detta sistnämnda fenomen kommer vi att återkomma till i nästa avsnitt om ekonomin i de nya krigen.

Ett fenomen som kan anses typiskt för denna typ av nätverk är enligt Kaldor ligor som lever på att använda våld, eller hota om att använda våld, som plundrar vapenlager eller köper vapen på den svarta marknaden och som antingen får sin makt ifrån att bygga partikularistiska nätverk eller försöka framstå som hederliga genom att stämma upp i partikularistiska anspråk. Den nya identitetspolitiken leder alltså enligt Kaldor till partikulära samhällen och ofta är det intellektuella eliter, säger hon, som allierar sig med diverse lägre ledare i samhällets utkanter för att på så vis försöka mobilisera de som är fattiga och övergivna, alienerade eller bara otrygga för att på så vis komma till makten och behålla den. Kaldor beskriver hur det hela blir till en ond cirkel då sådana

²⁴ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S 96.

allianser ofta under krigstid begår ohyggliga brott och på så vis svetsas samman genom medbrottslighet, vilket leder till ett gemensamt beroende för att krigsekonomin ska fortsätta att fungera.²⁵

Den nya identitetspolitiken blir sammanfattningsvis ett sätt att legitimera dessa nya former av ekonomin som vi nu ska tala mer om.

5.3.2 Ekonomin i de nya krigen

I avsnitt 5.2.1 diskuterades bland annat hur identitetspolitiken används för att legitimera nya former av krigsekonomier. I detta avsnitt kommer vi att titta närmare på vad som karakteriserar dessa nya krigsekonomier.

Traditionellt brukar enligt Kaldor termen krigsekonomi användas när man syftar till ett enväldigt och totaliserande system där förvaltningen centraliseras i syfte att maximera statens inkomster för att bekosta kriget samt effektivisera krigsföringen. Utöver denna centralisering så mobiliseras enligt Kaldor så många av invånarna i staten som är möjligt, antingen som soldater eller i produktionen av krigsmaterial. På det stora hela kan man, hävdar Kaldor, säga att den enskilda staten traditionellt sett bär sina egna kostnader för kriget.²⁶

Den nya formen av krigsekonomi menar hon i princip är raka motsatsen. Hon skriver att de nya krigen är globaliserade krig vilket är en konsekvens av statens decentralisering och fragmentering. Till skillnad mot de traditionella gamla krigen så är befolkningens deltagande enligt Kaldor lågt i de nya krigen på grund av bristande betalning, men även på grund av de stridande parternas låga legitimitet. Den inhemska produktionen av krigsmaterial är ofta liten vilket

²⁵ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 91-97.

²⁶ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 105.

leder till att de stridande parterna blir beroende av lokala plundringar och/eller externt stöd.²⁷

Om man uppfattar nya krig utifrån det traditionella sättet, alltså utifrån geopolitiskt definierbara mål, kommer man enligt Kaldor att få problem i sin förståelse för de politiskt och ekonomiskt bakomliggande motiven till att fortsätta dessa krig. Detta kommer i sin tur menar hon leda till problem med att finna politiska lösningar på krigen. Om man däremot ser de traditionella uppfattningarna som irrelevanta och börjar sätta sig in i och försöka förstå komplexiteten i de politiska, ekonomiska och sociala relationerna som kommer till uttryck i dessa nya krig ökar enligt Kaldor möjligheterna till att verkligen komma åt problematikens ursprung och påverka utveckling till det positiva. Om man håller fast vid den gamla traditionella synen på krig vid konflikthantering finns det enligt Kaldor en risk att hjälp uppifrån kan bli kontraproduktiv på så vis att de stridande parternas legitimitet kan öka samtidigt som de får tid till att fylla på sina vapenarsenaler. Humanitärt bistånd kan enligt Kaldor, om det används fel, bidra till att stärka den nya krigsekonomins funktionssätt. Även fredsbevarande trupper kan enligt Kaldor förlora sin legitimitet om de nya krigen analyseras fel då de riskerar att bli passiva när fruktansvärda dåd begås eller till och med genom att de hamnar på samma sida som de grupper som begår dessa dåd.²⁸

Nu kommer i detta kapitel två underrubriker där vi ska titta närmare på två av Kaldors huvuddelar i de nya krigens ekonomiska karaktäristika. Först kommer vi att titta närmare på privatiseringen av militära styrkor, sedan kommer vi att titta närmare på hur de nya krigen finansieras ekonomiskt.

5.3.2.1 Privatiseringen av militära styrkor

²⁷ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 105.

²⁸ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 105-106.

Ett av kännetecknen på att en stat sviktar är enligt Kaldor när den förlorar kontrollen över de fysiska tvångsredskapen. Vad som sker då menar hon är att en cykel som desintegrerar människor startar som står i motsats till den integrerande cykel som annars karaktäriserar de moderna staterna. Förmågan att inkassera skatter minskar kraftigt då en stat förlorar denna kontroll över sitt geografiska område och korruption samt nepotism bidrar ytterligare till att skattebasen minskar i dessa stater. Att smita från skatten blir, påstår Kaldor, vanligt i dessa stater då de ofta förlorat sin legitimitet hos folket. Detta menar hon vidare leder till att det växer fram nya krafter som kräver pengar i utbyte mot beskydd av folket. Staterna blir i dessa fall beroende av utländskt bistånd för att kunna genomföra politiska reformer, men eftersom statens legitimitet är låg är det ofta väldigt svårt att sedan verkligen genomföra dessa reformer. De minskade intäkterna till staterna leder i sin tur enligt Kaldor till nedskärningar vilket ytterligare minskar de sviktande staternas förmåga att kontrollera sin polis och sina militära förband. Det skapas alltså en nedåtgående spiral där statens minskade inkomster och minskade legitimitet, oroligheter i landet och militär fragmentisering leder till att privatiseringen av våldet ökar kraftigt och de nya krigen bryter ut.²⁹

De nya krigen utmärks enligt Kaldor av en mångfald av olika stridande förband, såväl privata som offentliga, icke-statliga som statliga, samt olika blandformer av dessa. Kaldor urskiljer fem olika huvudtyper av stridande förband i de nya krigen: reguljära väpnade styrkor, paramilitära grupper, självförsvarsenheter, utländska legotrupper samt reguljära utländska trupper vilka ofta leds under internationellt beskydd.³⁰

De reguljära väpnade styrkorna befinner sig ofta enligt Kaldor i ett tillstånd av sönderfall då nedskärningarna i de statliga utgifterna slår hårt mot dessa. Ofta får inte de reguljära styrkorna alls någon lön och de tvingas finna sina inkomstkällor på annat håll vilket leder till sjunkande moral och bristande

²⁹ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 107.

³⁰ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 107.

disciplin. Detta leder i sin tur ofta till fragmentisering där lokala befälhavare i armén uppträder som lokala krigsherrar, så har fallet enligt Kaldor varit i t.ex. Tadzjikistan, eller i vissa andra fall menar hon att de obetalda soldaterna uppmuntras till att försörja sig på att plundra den inhemska befolkningen, såsom hon menar att fallet varit i t.ex. Zaire.³¹

De vanligaste stridande förbanden är dock enligt Kaldor de paramilitära grupperna, alltså självständiga väpnade styrkor, som ofta är centrerade kring en enda ledare. Dessa paramilitära grupper är, menar hon, ofta anslutna till vissa politiska partier eller fraktioner. Efter t.ex. Georgiens självständighet hade alla partier utom ett sin egen milis. I Rwanda rekryterade regeringen före 1994 arbetslösa män till en milis med koppling till det styrande partiet. I framförallt Afrika är det inte ovanligt skriver Kaldor att det rekryteras barnsoldater till dessa paramilitära grupper, men även under Jugoslavien-kriget har det i efterhand rapporterats om fjortonåriga pojkar i serbiska förband. I Liberia bestod Charles Taylors paramilitära armé periodvis av så mycket som upp till 70 % soldater som var under sjutton år³².

Självförsvarsenheter består, fortsätter Kaldor, till största delen av volontärer som avser att försvara sitt lokala område. I t.ex. Bosnien-Hercegovina i staden Tuzla fanns självförsvarsenheter som försökte försvara alla ortens medborgare³³. I Rwanda fanns självförsvarsenheter som bestod av både tutsier och hutuer som försökte försvara sig emot massakern 1994³⁴. Ett annat exempel på sådana självförsvarsenheter är de som ANC bildade för att försöka försvara

³¹ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 107.

³² Sullivan, John P., Child Soldiers: Despair, Barbarization and Conflict, 2008-03-20: www.airpower.maxwell.af.mil/apjinternational/apj-s/2008/1tri08/sullivaneng.htm, Hämtad: 2012-11-28

³³ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 108.

³⁴ Williamson, Robyn, Gazpo, *Key Figures in the Rwandan Genocide*, 2010-04-07: <http://www.breakingperceptions.com/key-figures-in-the-rwandan-genocide/>, Hämtat 2012-12-02

lokala områden gentemot Inkatha³⁵. Självförsvarsenheter är dock enligt Kaldor svåra att bevara i längden då de ofta lider av bristande resursförsörjning och dessutom där de inte besegras ofta dras in i konflikten på så vis att de börjar ett samarbete med någon av de andra väpnade grupperna³⁶.

De externt rekryterade legoknektarna består enligt Kaldor dels av enskilda individer som rekryteras till stridande förband, dels i vissa fall av hela legoförband. Till den första gruppen, enskilda individer som rekryteras, kan man, menar Kaldor, räkna t.ex. före detta ryska officerare som kontraktsanställda av nya arméer i forna sovjetrepubliker.³⁷ Men även brittiska och franska före detta soldater som nu arbetar som utbildare, rådgivare eller befälhavare för väpnade grupper i länder som Libyen, Kroatien, Bosnien och inte minst i diverse afrikanska länder³⁸. Några av de största hela legoförband som existerar är mujahedin, legoförband som består av veteraner från Afghanistan-kriget. De återfinns i en rad konflikter som är relaterade till islam och de stöds ekonomiskt av t.ex. Iran, men även andra islamistiska stater³⁹. Ett annat nytt fenomen som dykt upp på senare tid är privata säkerhetsbolag bestående av krigsveteraner från framförallt Storbritannien och USA som rekryteras av multinationella företag och regeringar.⁴⁰ Ett sådant exempel är Executive Outcomes som bidrag starkt militärt till att försvara diamantgruvor i

³⁵ NelsonMandela.Org, Self Defence Units (SDU's):

<http://www.nelsonmandela.org/omalley/index.php/site/q/03lv02424/04lv03275/05lv03294/06lv03313.htm>, Hämtat 2012-12-02

³⁶ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 109.

³⁷ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 110.

³⁸ Borås Tidning, TT Utrikes, 2009-09-12:

http://www.bt.se/nyheter/tt_utrikes/britter-tranar-libyska-soldater%281518055%29.gm Hämtat: 2012-12-04

³⁹ Zalman, Amy, Ph.D., About, Terrorism Issues, *Mujahideen*:

<http://terrorism.about.com/od/m/g/Mujahideen.htm>, Hämtat: 2012-12-04

⁴⁰ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 110.

Angola och Sierra Leone.⁴¹ Ett annat sådant exempel är Sandline International som anlätades i slutet av 90-talet av Papua Nya Guineas regering i syfte att förinta det separatistiska Bougainville Revolutionary Army (BRA) för att kunna öppna en koppargruva.⁴² Dessa privata säkerhetsbolag har ofta god kontakt med varandra och i det senare fallet med Sandline International så deltog även Executive Outcomes vid attacken mot BRA.⁴³

Den femte och sista kategorin som Kaldor talar om av stridande förband är de utländska reguljära trupperna som leds under någon internationell organisation, såsom t.ex. FN eller NATO. Dessa trupper kan på sätt och vis enligt Kaldor sägas stå utanför själva konflikten även om deras närvaro enligt henne kan påverka konfliktens utgång på ett betydande vis.⁴⁴

5.3.2.2 Finansieringen av de nya krigen

Kaldor hävdar att såväl regeringar som privata militära grupper i de nya krigen idag behöver söka andra inkomstkällor än skatteintäkter, som de traditionella statliga aktörerna använde för att finansiera sin krigsföring. Då produktionen ofta har kollapsat i de områden där de nya krigen utkämpas behövs enligt Kaldor antingen en omfördelning göras av de tillgångar som redan finns inom området, eller stöd ge utifrån för att finansieringen ska gå runt. I de fall då omfördelning sker överförs ofta enligt Kaldor tillgångar till de stridande genom att de plundrar, rånar, utpressar och kidnappar människor. Rika människor rånas och dödas och fasta egendomar tas över efter etnisk rensning. Vidare menar Kaldor att en annan form av överföring av tillgångar sker genom att de stridande grupperna kontrollerar marknaden. Detta kan enligt Kaldor ses inte

⁴¹ Rudin, Elizabeth, *Mercenaries, Crimes Of War*, 2011: <http://www.crimesofwar.org/a-z-guide/mercenaries/>, Hämtad: 2012-12-07

⁴² Do or die, Peace In Bougainville?: <http://www.eco-action.org/dod/no8/boug.html>, Hämtad: 2012-12-07

⁴³ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S 109-110.

⁴⁴ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 110.

minst genom alla de vägsräddningar som upprättats för att kontrollera tillförseln av mat och andra förnödenheter i de områden där kriget utspelar sig. Blockader och belägringar samt uppdelningar av territorier mellan olika paramilitära grupper leder även enligt Kaldor till att de olika stridande förbanden kan kontrollera marknadspriserna. Detta menar hon kan ses t.ex. i Sudan, i forna Jugoslavien och på andra platser där människor tvingats sälja sina tillgångar till de paramilitära grupperna till löjligt låga priser för att ha råd att köpa mat och andra livsnödvändiga förnödenheter, som tvärtom de övriga tillgångarna som sålts billigt istället är väldigt dyra. Handel med narkotika, tvättade pengar och vapen är tillsammans med brott mot sanktioner även det enligt Kaldor vanliga exempel på kriminella verksamheter som de olika militära grupperna i de nya kriget ägnar sig åt för att finansiera sina krig.⁴⁵ Ett starkt sådant exempel är i Colombia där flera olika paramilitära grupper, med den största aktören FARC-gerillan, finansierar sitt krig mot regeringen på narkotikahandel⁴⁶.

Som konstaterats tidigare så har ofta den lokala produktionen enligt Kaldor kollapsat i de områden där de nya kriget utspelar sig. Därför menar hon att stöd utifrån när det kommer till vapen, ammunition, fordon och mat ofta blir helt avgörande. Detta stöd utifrån kan komma från olika håll. En variant hon talar om är att pengar överförs från sympatisörer till enskilda personer, ofta anhöriga, som sedan förvandlas till militära resurser på sådant sätt som beskrivits tidigare i avsnittet. Ett annat håll som stödet kan komma ifrån som hon nämner är regeringar utanför det krigsdrabbade området. Ett vanligt exempel här menar hon är att grannländer till de drabbade områdena stöder en viss grupp i kriget då de ofta själva påverkas starkt av konflikten i form av flyktingströmmar och olika former av illegal handel som går genom landet. Ett annat viktigt ekonomiskt stöd kan enligt Kaldor komma genom humanitärt bistånd där de olika stridande parterna, både regeringar och paramilitära grupper, hindrar

⁴⁵ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 117.

⁴⁶ Minell, Lisa, Sveriges ambassad, *Narkotikarapport*, Bogotá, 2007

biståndet från att nå sitt mål och istället använder det för att införskaffa militära medel.⁴⁷

⁴⁷ Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2005, S. 117-119

6. Diskussion, slutsatser

När vi nu granskat först den realistiska teorin och sedan fenomenen gamla och nya krig så är det dags att återkomma till frågeställningen kring huruvida den realistiska teorin kan förklara fenomenet nya krig. För att kunna avgöra detta och besvara frågeställningen har jag här valt att först sammanfatta hur realismen ser på krig och sedan sammanfatta hur de gamla krigen sett ut samt hur Kaldor karakteriserar fenomenet nya krig. Poängen med detta upplägg är att vi sedan ska kunna jämföra dessa med varandra och se hur pass väl de stämmer överens med varandra.

Om vi då börjar med att titta på realismen så kan vi om vi tittar på det som skrivits tidigare i uppsatsen få en klar bild av att realismen ser stater som de enskilt viktigaste aktörerna inom internationella relationer. Om vi tittar på hur realismen ser på orsaken till krig så kan det konstateras även här mot bakgrund av vad som skrivits tidigare i uppsatsen att realismen anser att orsaken till krig är att stater kämpar om makt över varandra i ett anarkiskt internationellt system där resurserna är knappa.

Om vi då sammanfattar fenomenet gamla krig så kan vi se att de viktigaste aktörerna i dessa gamla krig är, liksom aktörerna i den realistiska teorin, nationalstater. Orsaken till att de gamla krigen uppstod har varierat men de har alla om vi läser ovan i uppsatsen haft en sak gemensamt, de har varit en produkt av den centraliserade och hierarkiskt ordnade nationalstaten.

Om vi slutligen sammanfattar fenomenet nya krig som det beskrivits i uppsatsen kan vi se att aktörerna i de nya krigen ofta varierar eller består av en blandning av flera olika aktörer. Det kan handla om såväl globala som lokala aktörer som kan vara både privata och offentliga. Orsaken till de nya krigen är mer svårdefinierad och varierar då olika aktörer kan ha olika syften med sin krigsföring.

För att nu besvara frågeställningen kring huruvida den realistiska teorin inom internationella relationer kan förklara fenomenet nya krig har uppsatsförfattaren, såsom beskrivits under metodkapitlet, använt sig av en hypotetisk-deduktiv metod utformad på följande vis: 1. Den realistiska teorin inom internationella relationer kan förklara fenomenet nya krig, 2. Nya krig karaktäriseras av ett komplext nätverk av aktörer som är såväl globala som lokala, offentliga som privata, 3. Den realistiska teorin karaktäriseras av sin fokusering på statliga aktörer vid krigsföring, 4. Den realistiska teorin kan inte förklara fenomenet nya krig.

Är detta då en rimlig slutsats att dra? För att avgöra detta måste vi titta på vilka premisser som använts i den hypotetisk-deduktiva prövningen. Under punkt nummer 2 ovan står att nya krig karaktäriseras av ett komplext nätverk av aktörer som är såväl globala som lokala, offentliga som privata. Eftersom denna uppsats tar sitt utgångsläge i Mary Kaldors definiering av nya krig och Mary Kaldor definierar aktörsutformningen i nya krig på just ett sådant vis så bör denna premiss anses vara sann i detta sammanhang. Under punkt nummer 3 ovan står att den realistiska teorin karaktäriseras av att enbart fokusera på statliga aktörer vid krigsföring. Med hänvisning till referenser i kapitel 5 – *realism och krig* i denna uppsats så bör även denna premiss anses vara sann. Om vi då utgår ifrån att både premiss 2 och 3 stämmer så är det en rimlig slutsats att komma fram till att den realistiska teorin inte kan förklara fenomenet nya krig. Detta eftersom den om den inte kan förklara vilka aktörer som deltar i kriget, inte heller rimligtvis inte kan förklara kriget i sin helhet.

Vad innebär då detta? Är den realistiska teorin oanvändbar idag då den inte fullt ut kan förstå och förklara fenomenet nya krig? Med största sannolikhet är så inte fallet. Även om den realistiska teorin är utformad på så vis att den inte kan beskriva komplexiteten i de nya krigen så är fortfarande stater en viktig aktör även i de nya krigen, kanske till och med den viktigaste aktören. Och även om man kan hävda att den realistiska teorin inte på ett tillfredställande vis kan beskriva komplexiteten i de nya krigen så är den än dock en välanvänd teori inom internationella relationer vilket innebär att den, även om man kan argumentera för att den bör ersättas med nyare mer sofistikerade teorier, är

viktig att använda till att förstå hur olika beslutsfattare världen över tänker när de fattar sina politiska beslut. Om vi tittar på finansiering av de nya krigen så kan vi också se att stater ofta är med och finansierar de nya krigen, även om de själva inte är huvudaktör i själva stridigheterna.

Sedan kan man argumentera för att de nya krigen inte är ett fenomen som existerar i så stor grad att det ersatt de gamla krigen. Någon som hävdar det skulle också kunna hävda det då inte spelar någon roll om den realistiska teorin kan förklara fenomenet nya krig eller inte eftersom själva fenomenet nya krig i sig är ett meningslöst och oanvändbart begrepp. Om man var av denna uppfattning skulle man kunna ställa upp en annan hypotetisk-deduktiv prövning på följande vis och hävda att nummer fyra nedan är den enda relevanta slutsatsen att komma fram till när man talar om krig och realism: 1. Den realistiska teorin inom internationella relationer kan förklara fenomenet krig, 2. Krig karaktäriseras av statliga aktörer, 3. Den realistiska teorin karaktäriseras av sin fokusering på statliga aktörer vid krigsföring, 4. Den realistiska teorin kan förklara fenomenet krig.

Om man är av åsikten att den realistiska skolan kan förklara dagens krig blir alltså denna slutsats ovan rimlig. Enligt uppsatsförfattarens åsikt är det dock inte möjligt att både anse att den realistiska teorin kan förklara krig som de ser ut idag och på samma gång erkänna att Mary Kaldors tankar om fenomenet nya krig stämmer. Detta anser uppsatsförfattaren skulle bli något av en orimlighet då man inte kan erkänna att krig karaktäriseras av en blandning av såväl privata som offentliga, globala som lokala aktörer samtidigt som man hävdar att en teori som enbart fokuserar på statliga aktörer kan förklara fenomenet krig. Det finns alltså här rent logiskt några olika ståndpunkter man kan inta. En ståndpunkt man kan inta är att man anser man att realismen är en god teori även till att förklara dagens krig då man anser att den realistiska teorins verklighetsbeskrivning är sann och att dess premisser stämmer. Logiskt här blir då att man förkastar Kaldors beskrivning av de nya krigen och hennes tankar om att krig idag inte endast, eller ens i huvudsak, innefattar statliga aktörer. En annan ståndpunkt man kan inta är att man anser att Mary Kaldors tankar om nya krig stämmer. Anser man detta bör man då också rent logiskt anse att den

realistiska teorin inom internationella relationer inte går att applicera för att förklara fenomenet som Mary Kaldor valt att kalla nya krig. Detta blir logiskt med hänvisning till de ovan beskrivna meningsskiljaktigheterna mellan den realistiska teorins och Kaldors tankar när det handlar om vilka aktörer som är inblandade i krig. Kan man inte då inta ståndpunkten att både slutsatsen att realismen kan förklara krig idag och att Kaldors tankar om nya krig stämmer? Enligt uppsatsförfattaren kan man detta och det är även uppsatsförfattarens egen ståndpunkt. Vi ser enligt uppsatsförfattaren i världen idag fortfarande realistiska tendenser i konflikter samtidigt som vi ser hur fenomenet nya krig så som det beskrivits i uppsatsen blir allt vanligare. Det vore dumt att helt förkasta realismen som teori då statliga aktörer fortfarande spelar en viktig roll i krig, samtidigt som det vore lika dumt att helt förneka Kaldors skildring av fenomenet nya krig. Kriget har enligt uppsatsförfattaren blivit mer komplexa och för att förstå dem kommer det i framtiden bli viktigt att förstå dels på vilket sätt, hur och när stater spelar sin roll i krig, dels hur, när och på vilket sätt andra aktörer spelar sina roller i krig.

Vi befinner oss nu i början på 2000-talet och vi har lämnat 1900-talet och de totala kriget (världskrigen) och det efterföljande kalla kriget bakom oss. Vad kommer då att präglade 2000-talet? Det finns förstås en chans att vi går mot ljusare tider där vi i större utsträckning samarbetar med varandra över nationsgränser i hopp om att nå fred på jorden och i tro på att vi kan utveckla mänskligheten tillsammans. Men om vi ska tro den realistiska teorin så är perioder av fred ett tillstånd präglade av att stater samlar kraft och energi inför nya krig, snarare än att kriget är över för gott. Om vi tittar bakåt i historien så har realismen haft rätt förut men vi vet inte vad framtiden har att ge oss, dock kanske det ändå blir så som Dunne och Smith skriver, att 2000-talet kommer att kunna präglas av realism med en ny stormakts framväxt (Kina) som på många sätt kan sägas ha värderingar som inte går hand i hand med de liberala västerländska idealen med fokus på individens frihet och mänskliga rättigheter⁴⁸.

⁴⁸ Dunn, Tim and Schmidt, Brian C., Realism, in *The globalization of world politics: an introduction to international relations*, Baylis, John, Smith, Steve & Owens, Patricia (red.), 2008, S. 102.

7. Referenser

7.1 Litteraturreferenser

Dunn, Tim and Schmidt, Brian C., Realism, in *The globalization of world politics: an introduction to international relations*, Baylis, John, Smith, Steve & Owens, Patricia (red.), 2008.

Kaldor, Mary, *Nya och gamla krig – organiserat våld under globaliseringens era*, 2. uppl., Diadalos AB, Uddevalla, 2005.

Grieco, Joseph M., Realist International Theory and the Study of World Politics i Doyle, Michael W. & Ikenberry, G. John (red.), *New thinking in international relations theory*, Westview, Boulder, Colo., 1997.

Guzzini, Stefano, *Realism in international relations and international political economy: the continuing story of a death foretold*, Routledge, London, 1998.

Minell, Lisa, Sveriges ambassad, *Narkotikarapport*, Bogotá, 2007.

Teorell, Jan & Svensson, Torsten, *Att fråga och att svara: samhällsvetenskaplig metod*, 1. uppl., Liber, Stockholm, 2007.

7.2 Internetrelaterade referenser

Borås Tidning, TT Utrikes, 2009-09-12:

http://www.bt.se/nyheter/tt_utrikes/britter-tranar-libyska-soldater%281518055%29.gm Hämtat: 2012-12-07.

Do or die, Peace In Bougainville?: <http://www.eco-action.org/dod/no8/boug.html>, Hämtat: 2012-12-07.

Rudin, Elizabeth, Crimes Of War, *Mercenaries*, 2011:

<http://www.crimesofwar.org/a-z-guide/mercenaries/>, Hämtad: 2012-12-07.

NelsonMandela.Org, Self Defence Units (SDU's):

<http://www.nelsonmandela.org/omalley/index.php/site/q/03lv02424/04lv03275/05lv03294/06lv03313.htm>, Hämtat 2012-12-02.

Sullivan, John P., Child Soldiers: Despair, Barbarization and Conflict, 2008-03-20: www.airpower.maxwell.af.mil/apjinternational/apjs/2008/1tri08/sullivaneng.htm, Hämtad: 2012-11-28.

Williamson, Robyn, Gazpo, *Key Figures in the Rwandan Genocide*, 2010-04-07: <http://www.breakingperceptions.com/key-figures-in-the-rwandan-genocide/>, Hämtat 2012-12-02.

